

iber:Camera
40e aniversari

novembre 2023 – maig 2024

novena de beethoven
el messies de händel
pavana de fauré

romeu i julieta

consagració de la primavera

el sombrero de tres picos

rèquiem de mozart

la pastoral

valsos poètics

concert de chopin

cinquena de mahler

l'auditori / palau de la música

*nous abonaments
a la venda*

iber:Camera

varvara
piano

bach

dimarts 23 de maig de 2023, 20:00 h
palau de la música

concert homenatge a
ricardo bofill (1939 - 2022)

aquest programa ha estat possible gràcies
al suport de la fundació vila casàs

t. 93 317 90 50

www.ibercamera.com

johann sebastian bach

variacions goldberg, bwv 988 (1741)

aria | variatio 1. a 1 clav. | variatio 2. a 1 clav. | variatio 3. canone all' unisouno a 1 clav. | variatio 4. a 1 clav. | variatio 5. a 1 ovvero 2 clav. | variatio 6. canone alla seconda. a 1 clav. | variatio 7. a 1 ovvero 2 clav. [al tempo di giga] | variatio 8. a 2 clav. | variatio 9. canone alla terza. a 1 clav. | variatio 10. fughetta. a 1 clav. | variatio 11. a 2 clav. | variatio 12. canone alla quarta. | variatio 13. a 2 clav. | variatio 14. a 2 clav. | variatio 15. canone alla quinta. (in moto contrario) a 1 clav. andante | variatio 16. ouverture. a 1 clav. | variatio 17. a 2 clav. | variatio 18. canone alla sesta. a 1 clav. | variatio 19. a 1 clav. | variatio 20. a 2 clav. | variatio 21. canone alla settima. | variatio 22. alla breve a 1 clav. | variatio 23. a 2 clav. | variatio 24. canone all' ottava. a 1 clav. | variatio 25. a 2 clav. [adagio] | variatio 26. a 2 clav. | variatio 27. canone alla nona. a 1 clav. | variatio 28. a 2 clav. | variatio 29. a 1 ovvero 2 clav. | variatio 30. quodlibet. a 1 clav. | aria da capo

durada total del concert 100 minuts

concert patrocinat per

RICARDO BOFILL
TALLER DE ARQUITECTURA

inclòs dins els actes de commemoració del centenari del naixement d'Alicia de Larrocha

descarregui aquí el programa en format digital:

Bach, Variacions Goldberg

Les Variacions Goldberg és una de les obres cabdals de Johann Sebastian Bach. Es diu que reben aquest títol pel clavicembalista i deixeble de Bach, Johann Gottlieb Goldberg, que tocava a la cort de l'ambaixador rus Hermann Carl von Keyserlingk destinat a Dresden, que es veu que tenia la mala sort de patir insomni. Segons el primer biògraf de Bach, J. N. Forkel, Goldberg devia ser el primer intèrpret d'aquestes variacions, encarregades pel mateix Keyserlingk a Bach per "animar-lo les nits que no podia dormir". Cal tenir en compte que el títol original és Ària amb variacions diverses per a clave amb dos teclats. Unes variacions que Bach va compondre quan exercia com a cantor de l'església de Sant Tomàs a Dresden, el 1741 i que va publicar llavors a la impremta de l'amic Balthasar Schmid de Nuremberg com la quarta part d'un llibre d'exercicis per al teclat que va anomenar el Clavier-Übung. Bach indicava poques vegades l'instrument amb què s'havien de tocar les seves obres, i aquesta en va ser una. Forkel també va deixar escrit que el pagament per a tal obra mestra va ser una copa d'or amb cent monedes (lluïsos) d'or, que equivalia a gairebé un any de sou del que es cobrava llavors com a mestre de capella.

Més enllà de la veracitat de les dades històriques, el cert és que les Variacions Goldberg han transcendit com una de les partitures per a teclat que depassen el temps i les circumstàncies, per anecdòtica que fos la seva creació, i que ha estat considerada com un cub Rubik de la invenció i de l'arquitectura sonora. De fet, en l'obra de Bach, la numerologia, potser per influència del físic Isaac Newton, que a principis del segle XVIII era un dels referents científics de la Universitat de Leipzig, hi és present com un enigma que fa més de tres-cents anys que s'intenta desxifrar.

Ell mateix havia qualificat la seva obra com a "ciència musical" (musicalische Wissenschaft) i en les Variacions Golberg hi trobem un bon

exemple. La seva construcció segueix una simetria perfecta, perquè comença per una ària molt bellament ornamentada, el conegut tema de la qual val a dir que no és pròpiament original de Bach, sinó que parteix d'una dansa xacona que havia compost el seu col·lega contemporani Georg Friedrich Händel cap al 1733 (la HWV 442). En l'obra de Händel, aquesta ària té vuit compassos i en va fer seixanta-quatre variacions. En canvi, Bach allarga aquesta ària inicial fins a omplir trenta-dos compassos. La historiografia d'aquesta obra assegura que aquesta ària formava part del repertori que cantava la seva segona esposa, Anna Magdalena, que la devia copiar alguns anys després que Händel la publicqués. En l'obra de Bach trobem sovint cites d'altres compositors del seu moment, com també va fer amb Vivaldi, perquè en aquella època tenien un altre concepte del dret d'autoria i era freqüent utilitzar temes que no fossin propis per fer tota mena d'innovacions musicals.

Aquest material melòdic inicial és el que Bach fa variar fins a trenta vegades i, per mostrar el seu domini numèric del contrapunt, cada variació també ocupa una extensió de trenta-dos compassos amb l'ús d'una gran sofisticació contrapuntística que ens porta per estils molt diferents. Algunes variacions prenen el ritme i l'estructura de danses barroques com la giga o la sarabanda, d'altres estan compostes en forma de fuga o d'obertura, generalment per formar un contrast dinàmic entre l'una i l'altra, de lent a ràpid, de fort a piano, com si ens fes passar per tots els humors que és capaç de sentir l'ésser humà. A més, Bach estructura tota l'obra en nou canons, que apareixen cada dues variacions i que, alhora, cadascun d'ells es divideix en tres parts. I al final, trobem l'"Aria da capo e fine", per indicar a l'intèrpret que pot tornar a l'ària inicial com a conclusió de tota l'obra, tancant un cicle que ens arriba a l'oïda com un alliberament, com el descans final d'aquest recorregut anímic per molts estats diversos.

Mònica Pagès
Periodista musical